

P R E Z I D E N T Ė

*Tekstai ir
kontekstai*

P R E Z I D E N T Ė

*Tekstai ir
kontekstai*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Sudarė

Prezidentės Spaudos tarnyba:

Daiva Ulbinaitė, Valentina Čeplevičiūtė, Živilė Didžgalvienė, Raimonda Miglinaitė, Skaistė Barauskienė, Liudas Zakarevičius, Goda Bacenskiėnė, Paulius Kalmantas.

Knygoje panaudotos nuotraukos:

Robertas Dačkus, p. 6, 15, 18, 27, 30, 56, 93, 98, 102, 104, 199, 231, 233, 241, 246, 257, 262, 278, 283, 285, 292, 296, 301, 302, 312, 314, 315, 316, 325, 473, 592, 620.

Džoja Gunda Barysaitė, p. 12, 107, 111, 143, 146, 156, 161, 164, 175, 205, 614.

Domantas Pipas, p. 476.

Andrius Ufartas, p. 498.

ELTA, p. 141.

CNN transliacijos stopkadras, p. 32.

Koliažas iš *Džojos Gundos Barysaitės* ir *Roberto Dačkaus* nuotraukų, p. 334.

Viršelio nuotrauka *Džojos Gundos Barysaitės*.

© Dalia Grybauskaitė, 2020

© Valentina Čeplevičiūtė, 2020

© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-467-0

TURINYS

PRATARMĖ.....	7
DVI KADENCIJOS – DVI INAUGURACIJOS	11
MATOMA IR GIRDIMA ŠALIS: PASISAKYMAI TARPTAUTINEI BENDRUOMENEI	19
OFICIALIOS KALBOS	105
IR ŽVILGSNIU, IR LAIKYSENA Rytis Juozapavičius	313
<i>DOORSTEP’O</i> KARALIENĖ	317
METŲ PAREIGA: DEŠIMT METINIŲ PRANEŠIMŲ	335
INTERVIU LIETUVOS ŽINIASKLAIDAI	477
DIENOS ĮVYKIS: KOMENTARAI APIE AKTUALIJAS	593
BAIGIAMOJI ANTROSIOS KADENCIJOS KALBA.....	621

Prezidentė Dalia Grybauskaitė priima Lietuvos miestų ir miestelių vėliavų sveikinimą
S. Daukanto aikštėje, 2014 m. liepos 12 d.

PRATARMĖ

Ši knyga – apie Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės dešimties metų kalbėjimą su mumis visais. Su mūsų valstybe ir su pasauliu, kuris Prezidentės asmenybėje matė Lietuvą. Taip pat ir apie dešimtmetį, per kurį mūsų šalis augo ir stiprėjo, išgyvendama sudėtingas brendimo aplinkybes. Svarbių įvykių prisodrintas laikotarpis yra neatsiejamas Prezidentės žodžių kontekstas.

2009-aisiais, kai didžioji tautos dalis apsisprendė balsuoti už Dalią Grybauskaitę, mūsų valstybė gyveno 19-ąją atkovotos Nepriklausomybės pavasarį, spėjusi sukaupti pradinę penkerių metų narystės Europos Sąjungoje ir NATO patirtį.

Iki to pavasario būsimą Prezidentę Lietuva pažinojo kaip finansų ministrę, kaip Europos Komisijos narę – eurokomisarę, atsakingą už vieną sudėtingiausių ir svarbiausių sričių, Europos Sąjungos biudžetą ir finansus, įgijusią didelį autoritetą Briuselyje, 2005 m. išrinktą Metų komisarę.

Vakaruose D. Grybauskaitė tuo metu jau buvo pelniusi charakteristiką *no nonsens speaking*. Kaip prisimena pati Prezidentė, pradėjusi dirbti komisare kalbėdavo trumpai, dalykiškai, be „barokinės kalbos ir mandagumų“. Tai lemdavo klausytojų pasitikėjimą, į panašų stilių orientavosi ir kiti „naujokai“ – naujųjų ES narių šalių atstovai.

Dabar, atsigręždami į tuometinį priešrinkiminį laiką, paženklintą globalios finansinės krizės, matome, kad žmonėms buvo priimtina lakoniška D. Grybauskaitės retorika. Be pozos, be nukrypimų nuo temos ar įmantrumo. Nieko, išskyrus esmę, – Lietuvos reikalus, pasaulinį kontekstą ir tai, kas kelia rūpestį, ką būtina viešai įvertinti bei aptarti. Tuo labiau kad problemų, išibėgėjant krizei, kaupėsi vis daugiau.

Laiko kontekstai lemia mūsų pasirinkimus. Todėl vieni tampa lyderiais krizių metais, kiti – sąlyginės ramybės ir ekonomikos augimo etapais. Įtikinama D. Grybauskaitės pergalė jau pirmajame rinkimų ture parodė, kad žmonių pasitikėjimas būsima lyderyste neturėjo alternatyvų. Prie to prisidėjo didelis teisingumo lūkestis ir viltis, kad tauta išsirinko stiprią asmenybę, turinčią didelę gyvenimo ir tarptautinės veiklos patirtį.

2009-aisiais sukritikavusi neatsakingą Vyriausybės finansų politiką, D. Grybauskaitė griežtą retoriką išlaikė abi prezidentavimo kadencijas. Ir tarptautinėje erdvėje, kalbėdama apie geopolitinius iššūkius, ir vertindama šalies vidaus gyvenimo aktualijas.

D. Grybauskaitės lyderystė pasižymėjo ir kitokia politine laikysena, ir valstybės vadovui neįprasta viešo kalbėjimo maniera, artima bendravimui socialiniuose tinkluose. Tai nebuvo viešųjų ryšių sukonstruota stilistika, orientuojantis į šiuolaikinį žmogų. Tai – charakterio bruožas ir lyderio, reikalaujančio konkretumo ir koncentracijos, savybė. Taip kalbančio politinio lyderio Lietuva dar neturėjo. Jos žodis drąsino, įpareigojo, piktino. Tačiau visada atitiko laiko ir įvykių kontekstą.

Aštri ir arši... kategoriška... jambas ir chorėjas... kala kaip poezija... nu-
gludinta ir apgalvota... sarkazmo ir ironijos gaidelės... kovinga ir įsakmi...

trumpas frazės, aiškūs vaizdiniai... ugningos kalbos, didinančios politinių priešų skaičių – taip kalbėta apie Prezidentės D. Grybauskaitės retoriką. Apžvalgininkai, išgirdę pirmąjį metinį Prezidentės pranešimą, iš karto pastebėjo, kad tai – kitas teksto formatas, kitas nei ankstesnių vadovų stilius.

Knyga ir popierius negali perteikti to įspūdžio ir įtaigos, kuri, kalbant valstybės vadovei, būdavo jaučiama per iškilmingas ceremonijas Prezidentūros rūmų Baltojoje salėje, S. Daukanto aikštėje ar Vingio parko arenoje. Taip pat ir užsienio šalyse tomis akimirkomis, kai Europos Vadovų Tarybai renkantis į posėdį Briuselyje žurnalistai su mikrofonais lūkuriuodavo būtent D. Grybauskaitės, tikėdamiesi taiklaus europinės situacijos apibūdinimo. Citata netrukus pasklisdavo po pasaulį kaip Lietuvos balsas, turintis ryžto pasakyti tai, ko nesiryždavo ištarti kitų valstybių lyderiai.

Nepakentusi pilkų asmenybių ir pilkos diplomatijos Prezidentė politinėje istorijoje brėžė išraiškingo lyderio atkarpą. „Dėl savo atviro ir atkaklaus būdo Grybauskaitė išsiskiria, ypač tarp užuolankomis linkusių kalbėti savo kolegų ES“, – rašė žurnalas „Fortune“, įtraukęs Prezidentę į pasaulio lyderių 50-tuką.

Pati Prezidentė yra prisipažinusi, kad viešos kalbos buvo nemėgstamiausia prezidentinio darbo dalis. Tačiau jų nekantriai laukė visi: Lietuvos ir užsienio žurnalistai, politikai ir diplomatai.

Prezidentė niekada neišeidavo prieš auditoriją nepasirengusi, neapgalvojusi, ką ir kaip sakys. Tačiau geras pasirengimas visada duodavo lauktą rezultatą ir suteikdavo laisvę improvizuoti bei įsijausti – kartais susigraudinant iki ašarų, o kartais suspaudžiant kumštį.

Šioje knygoje atrinkti tekstai, atskleidžiantys istorinį šalies kontekstą ir išskirtinį politinį lyderį. Tai – metiniai pranešimai ir kitos kalbos iš įvairių tribūnų, Lietuvos ir užsienio žurnalistams duoti interviu. Taip pat vadinamieji *doorstep'ai* prieš Europos Vadovų Tarybos susitikimus ir užsienio vizitus bei trumpi komentarai vertinant šalies aktualijas.

Tikimės, Prezidentės Dalios Grybauskaitės žodžiai ir mintys skaitytojams primins reikšmingą Lietuvos dešimtmetį ir ryškią šalies lyderę – pirmąją moterį prie valstybės vairo. O dabartis, kurioje gyvename, be abejonės, taip pat darbuosis kaip šios knygos kontekstas.

DVI KADENCIJOS – DVI INAUGURACIJOS

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖS DALIOS GRYBAUSKAITĖS INAUGURACIJOS KALBA SEIME

2009-07-12

Pone Seimo Pirmininke, garbingasis Seime, Ekscelencijos, gerbiamieji svečiai, mielieji Lietuvos žmonės!

Atskirai norėčiau kreiptis į atkurtosios Lietuvos valstybės pirmąją vadovą Vytautą Landsbergį, ekscelenciją Prezidentą Algirdą Brazauską, ekscelenciją Prezidentą Valdą Adamkų – ačiū jums už jūsų nuveiktus darbus šalies labui.

Lietuvos piliečių valia, šios dienos priesaika man – milžiniška atsakomybė savo Tautai ir Tėvynei.

Prisiekiu būti lygiai teisinga visiems. Suprantu tai ir kaip teisingus santykius tarp valdžių – Prezidento, Seimo, Vyriausybės.

Būsiu aktyvi Prezidentė. Išnaudosiu visas Konstitucijos man suteikiamas galias. Piliečių interesus ryžtingai ginsiu ir Prezidento žodžio, ir moralinio autoriteto galia.

Esu sujaudinta Lietuvos žmonių pasitikėjimo, į mane sudėtų lūkesčių. Bet noriu ir pati paraginti, ypač tuos, kurie mano, jog nieko pakeisti neįmanoma: būkite aktyvūs savo valstybės piliečiai! Kritikuokite valdžią – ir mane, kaip jos dalį, jei to reikia! Bet nepamirškite: nuo valdžios kritikos iki valstybės griovimo gali būti tik vienas žingsnis. Tuščia kritika neišspręs nė vienos problemos.

Todėl tarsiuosi su visomis politinėmis jėgomis, nevyriausybėmis, organizacijomis, piliečių judėjimais. Sustiprinsiu ir išplėsiu Prezidento visuomeninių patarėjų ratą bei svarbą.

Keliaudama po Lietuvą įsitikinau, kaip yra žmonių nusivilta teismais. Girdėjau sakant: „Yra teismai, bet trūksta teisingumo.“ Mačiau pasipiktinimą dvejopais standartais: vienas teisingumas paprastiems žmonėms, kitas – įtakingiems veikėjams.

Skirdama ir teikdama teisėjus, ypač daug dėmesio skirsiu kandidatų padorumui, moralei ir garbei. Žmogus gerbs teisną, kai teismas gerbs pats save.

Šiais nelengvais laikais kasdien girdime sakant: krizė. Gesindami gaisrą šiandien, galvokime apie rytojų. Sutelkime jėgas pokyčiams, kurie padės gyvenimo pamatus dešimtmečiams.

Gyvenkime be oligarchizuotų monopolijų, neskaidrių sandėrių. Išlaisvinkime šeimos ir smulkiojo verslo potencialą.

Pabaikime amžinai nesibaigiančias, bet tokias būtinas sveikatos, švietimo ir rūpybos reformas.

Tegul žmogus ir jo teisės tampa visos politikos esmė ir kiekvieno politiko prievole. Taip rasime atsakymą į klausimą, kodėl svetur dauguma išvažiavusių randa pagarbesnius santykius tarp žmonių, daugiau saugumo ir laisvės nei savo Tėvynėje.

Užsienio politikos prioritetas buvo ir išliks geri santykiai su kaimynais. Bet sureguliuokime užsienio politikos švytuoklę: tegul tvirtas ir nuoseklus Lietuvos interesų gynimas išstums tik įsivaizduojamą šalies lyderystę euroatlantinėje erdvėje.

Tūkstantmetę išmintį sutelkę autoritetui Vakarų Europoje įgyti jausimės daug tvirtesni ir Rytuose, dar labiau gerbiami tų tautų, kurioms Lietuvos laisvė tapo pavyzdžiu.

Nieko nėra vertesnio už ieškančią savojo pašaukimo žmogų ir kuriamą valstybę.

Pirmąjį tūkstantį metų Lietuvos kelias buvo duobėtas: ir didžiausia Europos valstybė, ir visai nušluota nuo Europos žemėlapiu.

Esu tikra: nuo mūsų pastangų šiandien, čia ir dabar, priklausys, ar dar po tūkstančio metų Lietuvos vardas vis bus minimas prie valstybių, kur klesti demokratija, gerovė ir pagarba kiekvienam piliečiui.

Telkimės! Vardan tos Lietuvos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖS DALIOS GRYBAUSKAITĖS INAUGURACIJOS KALBA SEIME

2014-07-12

Mieli Lietuvos žmonės,
kiekvienas duotos priesaikos žodis man kasdien skambėjo ir skambės kaip asmeninis įsipareigojimas jums.

Likimas mums lėmė gyventi šiais ypatingais laikais ir kartu rūpintis Lietuva.

Žinau, kad bus nelengva, bet mes atkakliai tęsime tai, kas pradėta, ir rasime išeitį iš pačių kebliausių situacijų.

Vadovavimą šaliai suprantu kaip kasdienį Lietuvos žmonių interesų gynimą visose srityse.

Mano tikslas – telkti sąžiningus, profesionalius ir atsakingus žmones bendram siekiui – Lietuvos stiprinimui. Visi kartu toliau ieškokime naujų būdų ir sprendimų Lietuvos žmonių gerovei užtikrinti.

Ateinančių metų iššūkiai aiškūs. Jų nepasirinksi – juos siunčia gyvenimas.

Antrosios
kadencijos
pradžia

Karinės grėsmės Lietuvos pašonėje mus sutelkė dar labiau. Šiandien dar kartą prisiekiau saugoti Lietuvos žemių vientisumą.

Grėsminga situacija aplink Lietuvą reikalauja šalies apgiramumui skirti ypatingą dėmesį.

Karinis, energetinis, informacinis valstybės saugumas – didžiausias mūsų visų rūpestis. Turime būti tinkamai pasirengę šalies gynybai, nes tik būdami laisvi ir saugūs galėsime kurti savo gerovės valstybę.

Lietuvos žmonių saugumui ir ekonominei gerovei užtikrinti turi būti išnaudotas ir per šiuos metus pelnytas tarptautinės bendruomenės pasitikėjimas. Neišklyskime iš europietiškos valstybės kelio – šalies užsienio politika turi padėti ginti šalies ekonominius ir politinius interesus.

Mūsų jauna valstybė sustiprėjo – ūkio nuosmukį keičia augimas, atsakomybė išstumia aplaidumą. Mes sukaupėme patirties ir įgijome pasitikėjimo. Šalis paruošta naujam – augimo etapui.

Ši kadencija taip pat bus skirta sprendimams, kurie pagerintų kiekvieno Lietuvos žmogaus gyvenimo kokybę ir sumažintų socialinę atskirtį.

Auganti ekonomika turi tapti darbo vietomis ir orų gyvenimą užtikrinančiomis pajamomis.

Esame brandi visuomenė – pasirūpinkime tais, kam sunkiausia, kad nė vienas žmogus nebūtų paliktas likimo valiai.

Per brangi sveikatos apsauga, mokslas, komunalinės paslaugos, šiluminis skurdas ir grobuoniškos energetinės kainos neturi varyti mūsų į neviltį. Nes išeitys yra. Mes jau jas atrandame ir turime tinkamai panaudoti.

Ateinančius penkerius metus paskelbkime dar griežtesnį NE korupcijai. Jeigu visi iki vieno to laikysimės, Lietuva tikrai suklestės ir senus įpročius pakeis naujos vertybės. Būtent korupcija trukdo mūsų valstybei sparčiau vystytis ir neleidžia ekonominei gerovei pasiekti kiekvieno žmogaus.

Ypatingą dėmesį skirdami valstybės tarnybos skaidrumui ir akylai stebėdami Europos Sąjungos paramos naudojimą, užtikrinsime, kad korumpuotos grupuotės nelobtų Lietuvos žmonių sąskaita.

Visiems laikams turime atsikratyti ir perkamo teisingumo, neteisėto žmonių persekiojimo. Turime užtikrinti, kad teisingumą vykdytų profesionalūs ir nepriekaištingos reputacijos žmonės, įstatymo viršenybė galiotų kiekvienam, o teisėsauga saugotų ir gintų šalies gyventojus nuo galimų grėsmių.

Įsileiskime į valstybės valdymą jaunus žmones – tegul jie realiai pajunta, kad čia jų galimybių šalis.

Kviečiu bendrai dirbti ir visas atsakingas politines jėgas. Idėjos, kaip pagerinti kiekvieno Lietuvos žmogaus gyvenimą, o ne atskirų grupuočių reikalus, visada sulauks mano palaikymo.

Politinės sistemos kokybė ypač svarbi tolesnei Lietuvos raidai – Lietuva spartesniu žingsniu eis į priekį tik tuomet, kai padaugės skaidrios poli-

tinės valios ir profesionalių politikų. Kai į valdžią bus einama tarnauti, o ne ponauti ar pasipelnyti.

Sukurti, o ne sugriauti. Įtikinti, o ne apgauti. Padėti, o ne pakenkti. Prisidėti, o ne pasinaudoti – šie principai turi prigyti visose šalies gyvenimo srityse.

Gerbiamieji,

kiekvienas ten, kur esame, galime prisidėti, sustiprinti ir praturtinti savo bendruomenę ir valstybę. Rodydami asmeninį pavyzdį, sąžiningai atlikdami savo darbą, neleisdami žeminti Lietuvos, būdami pilietiškai – padėsime Lietuvai įsitvirtinti ir tobulėti.

Didžiuokimės savo unikalia šalimi ir mūsų žmonių pasiekimais. Neleiskime niekam menkinti mūsų valstybės. Siekime, kad mūsų šalis taptų laiminčia, saugia ir kiekvienam savo žmogui teisinga gerovės šalimi.

Tikėkime Lietuva ir kurkime ją kartu.

Per divi kadencijas Prezidentē dešimt kartų
kalbėjo Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos tribūnoje

Aštri, arši, kategoriška, jambas ir chorėjas, kala kaip poezija, nugludinta, apgalvota, sarkazmo ir ironijos gaidelės, kovinga, įsakmi, trumpos frazės, aiškūs vaizdiniai, gyvos antraštės, viešųjų ryšių akcija, ugingos kalbos, didinančios ne tik rėmėjų, bet ir politinių priešų skaičių, – taip kalbėta apie Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės retoriką ir žodį.

Iš tiesų D. Grybauskaitės lyderystė pasižymėjo ne tik kitokia politine laikysena, bet ir netradicine kalbėsena. Taip kalbančio politinio lyderio Lietuva dar neturėjo: jos žodis ir drąsino, ir stabdė, įpareigojo ir piktino. Drąsią, aštrią ir taiklią retoriką Prezidentė išlaikė abi prezidentavimo kadencijas – tiek tarptautinėje erdvėje, kalbėdama apie geopolitinius iššūkius, tiek vertindama šalies gyvenimo aktualijas. Tai buvo kalbos, kurių su nekantrumu laukė visi: Lietuvos ir užsienio žurnalistai, politikai, diplomatai. Lūkestis – bus pasakyta kažkas stipraus. Prezidentės interviu nebuvo dažni, tačiau visada sulaukdavo plataus atgarsio.

Dėl atviro ir atkaklaus būdo bei tiesaus žodžio D. Grybauskaitė išsiskyrė ir iš linkusių kalbėti užuolankomis savo kolegų Europos Sąjungoje, todėl Briuselyje žurnalistai ją buvo praminę „doorstep'o karaliene“ – lydere, kurios aktualaus komentaro prie Europos Vadovų Tarybos „slenksčio“ nuolat laukdavo mikrofonų ir kamerų miškas.

Prezidentės Spaudos tarnybos komanda žinojo: barokinė kalba, atsargūs posakiai, svetimos citatos neatitinka šios lyderės charakterio. Turi būti taiklu, originalu ir trumpa.

Šioje knygoje – išraiškingiausi Prezidentės Dalios Grybauskaitės 2009–2019 metų pasisakymai, unikalūs posakiai, stipriausios kalbos, didžiausią atgarsį turėję interviu ir metiniai pranešimai. Įkvepiančios Prezidentės Dalios Grybauskaitės mintys, įžvalgos ir žodis – kiekvienam, kam svarbus viešasis kalbėjimas ir įdomi lyderio žodžio galia.

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt